

Expediția speologică internațională **Maja Arapit 2011** Albania

Valentin Alexandru RADU • „Speowest” Arad

Chemarea trecutului

Gândul la Albania mi-a rămas încă din 2009, la ceea ce am început în expediția de atunci, la oamenii și locurile noi pe care le-am cunoscut. Parcul Național Theth „mustește” de calcar, culmile golașe ale munților din jur abundă de găuri, ca o proaspătă brânză Schweizer, care ademenește speologii ca pe niște soricei flămânzi, dar pe care niciodată nu pare să-i sature cu adevărat și revin iar și iar.

Trezit din visul meu frumos..., realitatea din 2010 nu mi-a permis să ajung din nou în acele locuri, astfel ochii mi-au scânteiat când am primit în februarie 2011 pe mail invitația în noua expediție trimisă prin Alexey Zhalov. Se deschidea o nouă oportunitate și dacă timpul mi-l puteam modela să înglobeze și o astfel de tură speo mai prelungită, mai rămânea de rezolvat celelalte două componente mai importante, și anume: banii și echipa.

În acest sens am scris un proiect de finanțare nerambursabilă și l-am depus prin A.S. Speowest Arad la Centrul Cultural Județean Arad la secțiunea – turism și la Primăria Municipiului Arad la secțiunea – tineret. De aprobarea lor depindea în mare măsură prezența în expediție, mai ales că odată cu criza financiară sectorul privat este mai reticent la sponsorizări într-un domeniu nu foarte vizibil și atractiv în mass-media. Am dimensionat participarea românească la un număr de 8 persoane, suficiente pentru a umple un microbuz (8+1 locuri) sau două autoturisme și a împărți eficient costurile. Curând ni s-a răspuns afirmativ doar din partea C.J. Arad, suma alocată fiind mai mică decât necesarul solicitat, dar măcar ne puteam acoperi o parte din costurile de deplasare. Pentru că finanțarea venea din partea Aradului, se impunea ca echipa celor 8 participanți să fie arădeni, astfel s-a ajuns la o echipă exclusiv de la A.S. Speowest Arad. Inițial s-au înscris 10 membri ai

asociației, la colegii speologi bulgari a fost trimisă o listă cu 9 persoane, pentru ca în final să rămânem doar 8.

Expediția face parte din proiectul european „Extinderea Explorărilor din Peștera Maja Arapit, Districtul Shkoder, Nordul Albaniei” început în 2009 prin susținerea de către Federația Europeană de Speologie și condusă de Federația Bulgară de Speologie, principalul coordonator fiind Alexandru Konstantinov Yanev de la clubul S.S.C. Academic din Sofia, ajutat de Zhelyazko Mechkov.

Participarea noastră a venit ca o dorință de continuare a explorărilor efectuate în „Expediția speologică internațională - Maja Arapit 2009” de echipa din România, din care am făcut parte și eu, alături de Viorel Traian Lascu, Tudor Rus și Tiberiu Niculiță Tulucan.

Astfel se realiza o continuitate, mai ales că Tiberiu N. Tulucan s-a deplasat și în 2010 în Albania, dar datorită unor conjuncturi nefavorabile a ajuns în Theth la finalul expediției, când tabăra tocmai se evacua. Prin urmare omul de legătură cu organizatorii și o veșnică prezență printre noi a rămas Tibi, la care s-a alăturat subsemnatul și am reușit să atrag în echipa expediționară pe Mihai Besesek - cu o bogată pregătire și experiență speologică (inclusiv expediții), pe Lucian Aurel Tomoiagă - omul de bază al taberei și șoferul numărul 1 pentru țările balcanice și reprezentantele sexului frumos - careul de regine: Mihaela „Nikita” Velin, Alice Laura Jerca, Anamaria Suciuc și Laura Roxana Țociuc. Al 9-lea reprezentant al României trebuia să fie Victor Șiclovan, însă birocrăția românească l-a reținut acasă prin faptul că nu i-a ajuns la timp noul pașaport absolut necesar tranzitării Serbiei și Muntenegrului și accesului în Albania.

Revenirea la locul faptei

Pentru că o parte din membrii echipei au participat la Școala Națională de

Speologie – Padiș 2011, plecarea în expediție a fost posibilă doar în luna august. Pe data de 01.08.2011 s-au făcut ultimele pregătiri, s-a optat pentru deplasarea cu două autoturisme proprietate personală: Dacia Logan a lui Vali și Fiat Ulysse a lui Luci și marți, 02.08.2011, au pornit la ora 08:00 din Arad de la sediul S.J. Salvaspeo Arad grupați câte 4: Vali cu Nikita, Mișu și Alice, iar Luci cu Tibi, Anișoara și Laura. S-a ales traseul cel mai scurt prin Timișoara - Deta - Moravița. Pe la ora 10:30 am trecut vama spre Vrsac fără probleme și relativ repede (15 minute), imediat pe șosea sunt surprins de radar cu 102 km/h, ocazie cu care am aflat și mi s-a „cicatrizat” în minte că în Serbia este admis maxim 80 km/h în afara localităților. Oprit de echipajul de poliție aflat la pândă, primesc hârtia oficială completată în sârbește cu litere chirilice din care înțeleg doar niște cifre, printre care 102 și 5000 (de dinari), hârtie ce m-a costat echivalentul a 50 de euro, pentru care m-am întors circa 5 km până în vamă și am achitat amenda la un ghișeu bancar, apoi ajung din urmă mașina lui Luci parcată mai încolo pe dreapta și continuăm drumul ...regulamentar.

Se urmează traseul Pancevo – Beograd – Cacak – Uzice – Prijepolje printr-o Serbie ...liniștită, de aspectul satelor noastre de munte mai retrase, fără forfota... economiei de piață cu care eram obișnuit și ajungem la granița cu Muntenegru pe la ora 20:00. Trecerea se face cu întârziere din cauza unor lucrări de consolidare a tunelurilor rutiere de pe canionul de legătură dintre țări și imediat „binevoitorii” ne „încalță” fiecare mașină cu câte o vigneta de 10 euro.

Muntenegru este parcă o altfel de civilizație, cam ca pe la noi, un imens talcioc cu oameni de „du-te vino”, agitație și aglomerație, „turistică” în toate colțurile, ...balcanică. Pentru că a început să se întunece preiau inițiativa și mă abat circa 500 m de la șosea (E65) pe un drum forestier din apropiere de Bijelo Polje și

înnoptăm la corturi, care pe unde apucă într-o pădure, în lătratul obsedant al unui câine de la niște case din apropiere. A doua zi ne trezim cât de repede se îndură oasele și ochii noștri și plecăm pe la ora 08:00 în direcția Podgorica, capitala Muntenegrului și mai departe prin Tuzl spre Albania. Diferența față de 2009 a fost de... lumină, acum pe ziuă ne-am rătăcit și am ajuns pe plantațiile unor oameni, care ne-au îndrumat pe drumul bun și am trecut granița fără probleme pe la Bozaj la ora 11:30.

Iată-ne ajunși din nou pe pământ albanez! Și eu și Tibi am simțit nevoia să-i savurăm atmosfera și am oprit în tihnă pentru vreo 15 minute pe malul Lacului Shkoder, pentru a admira fauna sălbatică scormonită de râturile unor porci domestici mocirloși.

Surprinzător cât de repede se poate schimba o națiune, mai ales când este impulsionată și din exterior. După 2 ani am ajuns să redescopăr o Albanie puțin altfel. Încă de la granița vechea șosea a dispărut sub o pătură de macadam spre disperarea lui Luci, exagerat în ce privește protecția mașinii sale. Mergând tiptil înaintea parcă spre nicăieri, eram înconjurați mai tot timpul de un nor de praf precum în vechile filme western alergate de herghelii de cai, acum gonind ca niște proscrisi albanezii cu Mercedes-uri, ...tot felul de Mercedes-uri. Am dat cât de curând de asfalt proaspăt cât pentru o autostradă, ce ne-a dus direct spre Koplik, unde am cotit la stânga pe vechiul drum tot asfaltat spre Boga. Boga lor, nu a noastră din Padiș, deși la fel, cu biserică și birt veșnic însuflețite, cu porci burduhănoși la umbra pomilor cu poame coapte și găini bezmetice alergând printre vehicule motorizate, cu măgari proptiți în calea trecerii noastre și cu băștinași oropsiți de soartă și o „colcăitură” de turiști străini. Nici drumul mai departe nu mai era cum a fost, din păcate schimbarea nu a fost spre bine, o viitură a rupt poduri și a surpat maluri, au mai improvizat ei ceva, dar totul a rămas de coșmar. De altfel unii

șoferi localnici ne-au avertizat că drumul este impracticabil pentru autoturisme pe porțiunea de aproximativ 25 km până în Theth, însă oferta de 65 euro percepută „la negru” pentru 4 persoane doar la dus cu o mașină de teren până acolo, ne-a determinat să ne încercăm norocul cu forțe proprii. Și ne-a ținut, la fel și nervii încordați la fiecare „mușcătură” din pietrele drumului pe serpentine. Nu ne-a fost ușor la urcare până în șaua de la 1700 m altitudine, apoi coborârea înapoi în Theth, 4 ore pline și multe suspine.

Pe traseu am întâlnit un grup de 8 speologi bulgari, care tocmai părăseau expediția, am schimbat primele impresii și mici suveniruri (tricouri) și până la ora 19:00 am ajuns la campingul din sat, de fapt fostul birt cunoscut în 2009. Încăpățânarea mea, alimentată de spiritul de patriotism, m-a determinat să insist a urca mai departe pe vale cu Dacia Logan pentru a duce măcar echipamentul mai aproape de tabăra expediției, numai că după circa 1 km drumul nu mai era... drum, era o imensă vale răvășită. Soarta ne-a surâs imediat și întâmplător un localnic urca după lemne cu o camionetă, așa că am abandonat autoturismele la camping și l-am convins să ne care și pe noi. Ca într-un vapor aflat în derivă pe furtună, ne-am „lonjat” în spate peste bagaje și am „plutit” printre „aisberg-uri” (bolovani) circa 4 km pe vale, până s-a împotmolit și camioneta între nisipuri. Am negociat „la sânge” o bancnotă de 20 euro ca răsplată și ne-am despărțit amiabil și cu urări de bine.

A urmat o oră și jumătate de tăcere profundă în marșul nostru prin pădure, împovărați de căldură, de oboseala drumului, de adrenalina ultimului „naufragiu”, de greutatea și volumul echipamentului din spinare. Număram fiecare pas făcut cu privirea proptită în pământ, un pământ presărat la început cu umbrele tot mai lungi date de apusul soarelui și cufundat imediat în bezna nopții.

Luminița dintre pini ne-a călăuzit pe calea cea bună, alta decât cea pe

care o știam din 2009 și ne-a dezvoltat un Kiten Palmirov Topalov, care ne-a ieșit în întâmpinare. Cina era caldă, la fel și primiriile celor 5 bulgari rămași în tabără, însă imediat după montarea a 4 corturi ne-am culcat încă... azi, miercuri 03.08.2011.

Pâinea noastră cea de toate zilele

Următoarea zi de dimineață deja am intrat în pită și nu mă refer la cea frumoasă întinsă la uscat pe stânci sub razele soarelui ucigător.

Însă au fost alții mai matinali, pe la ora 07:00 treceau pe lângă tabăra de speologi un grup de alpiniști... nemți. Aceștia aveau tabăra pe vale lângă apă și la ora 06:00 urcau la baza muntelui Maja Arapit și continuau escaladarea peretelui pe mai multe trasee, echipele fiind formate în principal din fete coordonate de 1-2 alpiniști cu experiență (probabil instructori). Și asta zi de zi fără abatere de la program! Bineînțeles, nemții! Noi? Abia ne-am familiarizat cu tabăra, cu locurile ei sfinte: „bucătăria”, „living-ul”, „baia”, chiar și locul de „sex”, urma să aprofundăm cunoștințele în ceea ce privește gaura. Care gaură... nu mai era cea din trecut, dacă în 2009 intrarea în Peștera Maja Arapit era o târătură, uneori dimineața mai dădeai ceva grohotiș la o parte ca să intri, acum era un portal de 6x2 m, deschis în urma unei puternice viituri din toamnă, survenită în principal din peșteră, ce a produs alunecări de teren, spălarea grohotișului, dislocarea bolovanilor și copacilor de la suprafață schimbând semnificativ aspectul zonei. S-a început cu punerea la curent a noilor veniți, privind stadiul lucrărilor. În urma expediției din 2010, la care au participat timp de o lună 31 de speologi din 13 cluburi membre ale Federației Bulgare de Speologie și din Ucraina, s-au escaladat în total 215 m de pasaje verticale (146 m doar în ramura nouă a sistemului). Astfel în Peștera Maja Arapit s-a ajuns la o

denivelare de 346 m (+320 m, -26 m). S-au realizat și cercetări biospeologice în urma cărora s-au identificat 15 specii de organisme, din care majoritatea sunt noi pentru această peșteră. În luna iulie din 2011 s-a continuat ascensiunea, abordându-se și alte două direcții noi, tot în plan vertical pe niște hornuri, pe care trebuia să se insiste mai departe.

Astfel s-au format două echipe de subteran: E1 din Kiten Palmirov Topalov, Jana Assen Yoveva, Mișu, Alice și Anișoara pentru traseul explorat în 2010 și E2 din Emilova „Rumi” Yotova, Vali, Nikita și Laura pe traseul cu bivouac explorat în 2009. La ora 12:00 pleacă E1 și de la cota +190 m au deviat pe un afluent drept. Traseul respectiv continuă cu un meandru strâmt, care debușează într-o diaclază largă, unde s-a cățărat în două direcții, cea mai mare cotă atinsă fiind de peste +330 m și se termină cu o strâmtoare în capul unei porțiuni verticale și care necesită derocare executată stând suspendat în coardă.

La ora 13:30 pleacă E2, fără Nikita (proastă dispoziție), pe parcurs întâmpinând o serie de dificultăți, mai întâi Laura constată la prima verticală de după „Ventilator” (prima strâmtoare severă cu un curent de aer puternic) că și-a pierdut blocatorul de mână, fapt pentru care mă întorc o bună bucată din traseu la locul bănuț și îl recuperez. La bivouac (refăcut în totalitate cu câteva zile în urmă de bulgari dintr-un cort special proiectat pentru subteran) facem o pauză de ceai și Rumi comunică situația la suprafață, în prezent

fiind tras fir de telefon din bivouac până în tabără. Mai merg cu fetele până la cota finală (circa +310 m), care reprezintă o sălișă fără posibilități de continuare, la întoarcere Laura își pierde ...casca pe o diaclază și este recuperată de Rumi, mai studiem și noua direcție abordată de bulgari pe traseul respectiv, apoi părăsim peștera fără alte incidente.

Trebuie menționat că P. Maja Arapit este o cavitate cu numeroase pasaje strâmte, care presupune târâș, în general pe porțiuni înclinate, întrerupte de verticale scurte de până la 20 m echipate cu coardă pentru parcurgere cu T.S.A. sau „la mână” și peste 10 strâmtoari severe, toate acestea întâlnite de la cota 0 la +300 m, fapt ce determină o durată de parcurs la dus de peste 3 ore. Însă pentru mine aceste obstacole erau cunoscute, ca noutate am remarcat doar că de la cota +250 m până pe la cota +300 m în pereți sunt prinse mai multe fosile (melci, scoici, crini de mare etc.), iar pasajele sunt mai largi și spălate de apă.

În ziua de vineri, 05.08.2011 nu s-a intrat în subteran, din cauza unei ploi torențiale de vară, care a început în jurul orei 10:00. Aceasta a ținut continuu până pe la ora 16:00, surprinzând doar echipa de nemți cățărăți pe perete. Imediat s-a format un impresionant râu pe jgheabul de avalanșă din dreapta taberei, iar în partea cu muntele, de pe pereți au apărut în jur de 5 cascade de debite semnificative de apă, însă din peșteră nu s-a observat revărsare de apă. Experiența din ceilalți ani de expediție i-a prins pe

bulgari pregătiți, centrul taberei (incluzând „bucătăria” și „living-ul”) fiind acoperit de o imensă prelată, în ploaie fiind lăsate doar echipamente murdare și recipiente pentru colectat apă de spălat. Un astfel de butoi de 50 l din plastic este răsturnat accidental de Tibi, se rostogolește pe stânci mai bine de 100 m și crapă indubitabil și definitiv. Dar Tibi se încapățânează și îl recuperează, insistă să îl „resusciteze” și consumă 1-2 ore în încercarea de a-l „coase” cu sârmă de telefon, însă butoiul s-a mai folosit doar pe post de ...tobă la cântecele fredonate în ceas de seară.

Toată ziua majoritatea speologilor s-a odihnit pe la corturi și abia după apusul soarelui bulgarii s-au hotărât să coboare în sat pentru întâmpinarea altor 3 speologi sosiți cu provizii. În ciuda contestării vehemente de către mine a programului haotic impus de bulgari, Mișu cu Tibi, Luci și Laura însoțesc câțiva bulgari în sat în jurul orei 22:00, vremea de ploaie și întunericul determinându-i să se rățească prin pădure și să întârzie revenirea la tabără abia la ora 04:30.

Când lucrurile nu ți se arată

Vremea nefavorabilă, oboseala acumulată și organizarea defectuoasă au dus la decalarea unui program normal și rezonabil, cu conceperea unor ture în subteran la ore nepotrivite și prin urmare cu randament scăzut.

Pentru sâmbătă, 06.08.2011, s-au stabilit 6 echipe de subteran, care au intrat decalat în timp pentru a nu se aglomera pe puțuri și să nu se suprapună pe secțiile de lucru. E1 a fost compusă din Anișoara, Laura și Nikita și a plecat la ora 13:00 cu scopul de a colecta organisme de pe sectorul explorat în 2010. E2 cu Zhelyazko Mechkov și Kiril Georgiev pe vechiul meandru pentru identificarea unor noi posibilități de explorare. E3 cuprindea pe Kiten și Mișu cu scopul de a urca în cel mai îndepărtat punct (cota +330 m) pentru a lărgi strâmtoarea din capătul verticalei și a permite explorarea în continuare. E4 alcătuită din Jana și Rumi era concepută pentru începerea cartării unor galerii explorate în 2011. E5 din Alexandru Yanev și Nikolai Petrov montează o nouă echipare de mână curentă la cota + 190 m (la „Colector”) pentru acces mai facil pe sectorul explorat în 2010. E6 formată din Vali și Georgi Petrov Staicheva (Zorro)

au intrat abia pe la ora 19:00 cu scopul de a-i înlocui pe Mișu și Kiten la derocat și escaladă artificială. Pe traseu E3 depășește E1 și E2 și după intersecția de la cota + 190 m, pe un puț de peste 30 m Kiten agață coarda după el și capătul ei rămâne suspendat pe o terasă de circa 10 m înălțime, astfel celelalte echipe sunt blocate și nu mai pot urca mai departe.

Anișoara, Laura și Nikita colectează 2-3 organisme doar din zona cu meandru și pentru că ascensiunea nu mai era posibilă, încep evacuarea. E4 nu a mai făcut nimic, s-a întors cu E1, întâlnind E6 pe traseu și au ieșit cu toții afară până la ora 22:00. Iată-mă parcurgând a doua oară „râma” asta de peșteră fără niciun rezultat notabil. Nici nu vroiam să mi-l imaginez pe Tudor Rus din 2009, care ar fi „dumnezeit” la fiecare metru parcurs înainte și înapoi. Eu vedeam partea bună..., măcar mi-am dus banana până... departe!

Cât despre E3, au ajuns în zona de lucru, Kiten a început derocarea la strâmtoarea din capătul ultimului puț (de circa 15 m), iar Mișu a rămas în sala de la baza puțului, scormonind mai pe românește într-o gaură situată la circa 2 m înălțime. După înlăturarea unor pietre interceptează o galerie cu intrarea strâmtă, dar cu curent de aer, fiind o posibilă și mai accesibilă continuare a explorărilor. La revenirea în sală, se desprinde un bolovan de la săritoarea de 2 m și Mișu cade pe spate, iar bolovanul de 1x0,5 m... lângă el. A avut „noroc”, s-a ales doar cu câteva zgârieturi și vânătăi pe spate și mâini. Kiten devine la fel de „pușcat”, însă mai mult psihic, pentru că mașina de găurit îi joacă feste și cedează tot mai des din cauza contactelor imperfecte, astfel decide să abandoneze treaba și până la ora 23:30 au ajuns amândoi afară la tabără.

Duminică a fost zi de odihnă pentru unii, românii au mai mișcat ceva și la ora 12:45 E1 cu Mișu, Alice, Nikita, Laura, Tibi și Luci intră în subteran și reechipează prima parte a peșterii cu corzi noi, folosite în general „la mână” pe acest sector și apoi merg pe galeria cu sifon.

La 13:00 trebuie să intre E2 (Vali și Zorro), însă constat că ...mă străng cizmele, de altfel lucru normal din moment ce erau ale Nikitei cu 2 numere mai mici. Așa că merg în peșteră cu ciorapii de lână ... la subsuară și mai întâi caut E1 până la sifon, dar fără succes. Îl aștept pe Zorro și continuăm pe galeria principală, întâlnind pe ceilalți la prima

verticală negativă, de unde preiau coarda și amarajele (și schimb bineînțelese cizmele!) și continui reechiparea, deși bulgarii sunt foarte reticenti la retuşuri, unele echipări rămânând tot la stadiu de „banzai” (în sens rău) încă din 2009 pe principiul speologilor bulgari: „de ce să schimbi o echipare, chiar greșită, dacă de atâta vreme nimeni nu a pățit nimic și deja te-ai obișnuit cu ea?” (te-ai „obișnuit” cu pericolul, cu disconfortul, cu înjurăturile, cu ...).

Până la 18:30 am ajuns în capăt să continuăm munca lui Kiten și Mișu din ziua precedentă, însă ne-am axat pe noua galerie descoperită de Mișu. În scurt timp mașina de găurit a cedat definitiv, probabil și din cauza frigului, în peșteră fiind 2-3 °C. După mai multe încercări de a o resuscita, Zorro ia decizia de a face reparația la suprafață, astfel în jurul orei 20:00 începem evacuarea. Pe traseu ne mai întâlnim cu Jana și Rumi și spre ieșire cu Kiten și alți bulgari din cei nou-veniți, din care Kiril Georgiev și Nikolai Petrov cu scopul să rămână pentru 2 nopți în bivouac.

Ceilalți români au ajuns și la sifon, unde au făcut o serie de fotografii și au observat mai multe fosile, apoi la suprafață între ora 16:00 și 20:00 au escaladat la liber jgheabul de avalanșă dinspre peretele Maja Arapit până în șauă și au coborât prin pădure.

Luni, 08.08.2011, o nouă zi o nouă șansă, care a surâs doar Anișoarei și Laurei, care de la ora 12:00 au intrat în subteran cu Alexander Yanev, pentru a transporta echipamente în bivouac, apoi s-au întors la tabără până la ora 20:30. Mult mai târziu, pe la ora 21:00 au intrat și alți bulgari cu diferite treburi.

Eu și Nikita am coborât pe la ora 13:30 în Theth cu o parte din echipamentul comun de expediție (exemplu: panouri solare) și lucruri personale. Am parcurs distanța de aproximativ 6 km într-o oră și 30 min, din care 1 km am fost luați de nemți cu microbuzul. Am vizitat împrejurimile și am făcut baie în pârâu, apoi am așteptat la camping până la ora 18:00 când au ajuns Kiten cu Jana și le-am predat echipamentul. La întoarcere am mai vizitat câteva buncăre albaneze de tip „ciupercă” abandonate, unde surprinzător am găsit adăpostiți 4 lilieci și până la ora 20:00 am ajuns înapoi în tabără.

Mișu trebuia să intre în subteran, dar pentru că bulgarii au amânat plecarea excesiv de mult și nejustificat și deja era

seară, acesta n-a mai participat la tură. De altfel au devenit obișnuite turele... de seară, în general bulgarii petreceau până noaptea târziu și astfel somnul se prelungea până după-amiază. Un alt obicei al bulgarilor era să nu transporte mâncare în subteran, chiar și pentru ture de peste 10 ore se mulțumeau cu o masă copioasă înainte de acțiune și eventual țigări și cafea în peșteră. Poate sunt puțin subiectiv în cele afirmate, întărite și de alte ocazii în care am lucrat alături de speologi bulgari, poate am devenit un paranoic (nu numai paramedic) de când cu implicarea în cadrul Școlii Române de Speologie și la CORSA – Salvaspeo România, dar nu am fost niciodată de acord cu modul de abordare a bulgarilor în cavitățile explorate, prea ...lipsit de reguli, prea balcanic pentru o astfel de locație în care un mic accident poate însemna pierderea unei vieți. Sigur, spe-

Mihai BESESEK

ologul este din naștere oarecum nebun, dar poate fi un nebun cu cap (apropo, măcar în 2011 au renunțat la mașinile de găurit cu motor pe benzină folosite la greu în peșteră!). Oricum rămâne memorabil pentru mine gestul lui Zorro dinaintea turei, prin care îmi întinde mâncarea pregătită pentru subteran: o ciocolățică ieftină de 30 g! Atât, minim 12 ore! Bărbați, nu cartoane...

În rest timpul în tabără se consuma în armonie, de apreciat efortul lor pentru asigurarea logisticii de acolo, chiar și seara generatoarele ofereau o atmosferă confortantă, mâncarea se făcea alternativ de români și bulgari, fiecare împărțind specificul lor și deseori având în noapte invitați nepoftiți: pârșii (*Glis Glis*), unii paianjeni (o specie de *Araneus diadematus*) cu pânze de până la 3 m diametru, scorpionii (*Euscorpium hadzii* suspesie a *Euscorpium carpathicus*) și alte vietăți ale muntelui (șerpi, șopârle, vulturi).

Retragere sau capitulare?

Cu aceasta activitatea noastră s-a încheiat și pentru marți, 09.08.2011, a fost programată părăsirea definitivă a taberei. Între orele 10:45 și 12:00 cei 8 speologi români s-au deplasat pe jos cu toate bagajele de la tabăra de bază la campinul din Theth și după aproximativ 45 de minute, până s-au răcorit în pârâu și au împachetat în mașini, au lăsat în coada serpentinelor satul Theth.

Până la ora 17:00 au ajuns în orașul Koplik, pe drum făcând mai multe opriri scurte la mâncat fructe de pădure (zmeură, fragi și mure), pentru apă de izvor

la Boga și pentru alimentare cu benzină din ...canistră (am fost precaut și mi-am pus o rezervă de 5 l în portbagaj). La Koplik am făcut ultimele aprovizionări cu alimente și benzină (plătite în euro la cursul euro/lek) și la ora 17:45 am ajuns la graniță.

În Muntenegru am oprit la Podgorica într-un supermarket pentru provizii pentru cină și au pornit prin Cetinje, la Stațiunea Budva de pe Litoralul Mării Adriatice, extrem de aglomerată în plin sezon, astfel ne-am cazat la campingul Maslina din Stațiunea Buljarice, unde a mai stat Tibi cu un an în urmă.

După o zi de plajă, în care turiștii din jur se uitau la noi ca la niște sado-masochiști ciudați, observând vânătăile fetelor de pe picioare sau zgârieturile lui Mișu, am părăsit marea și ne-am întors la Podgorica prin Tunelul Sozina (4189 m lungime). Mai departe, după intrarea pe sectorul E 65 de pe Canionul Moraca, am identificat un drum de la o balastieră de lângă satul Milunovice și am coborât lângă apă, montând corturile pe plajă și sub niște stânci și unde am înnoptat sub un abri în jurul focului.

O dimineață întregă fiecare a avut program liber: plimbări, baie, plajă, fotografii, sărituri de pe stânci, cules smochine, zmeură și rodii, într-un cuvânt: relaxare totală. În ciuda atmosferei paradiziace, unii s-au grăbit spre casă, prin urmare la ora 13:00 am părăsit locul respectiv, urmând traseul pe la Kolosin – Mojkovac – Bijelo Polje, în zona graniței am așteptat aproape 3 ore în coloana de mașini, fiind restricționat traficul prin tunele. Am înnoptat în Serbia într-o par-

care de pe marginea șoselei în apropiere de Nova Varos, unde am pus corturile într-o pădurice de pini.

Vineri, 12.08.2011, a fost ziua de întoarcere în țară, cu un drum lung prin Serbia (cu maxim 80 km/h) și o rătăcire prin Beograd, unde s-a ratat drumul de centură ocolitoare și până la urmă s-a intrat pe centru, apoi pe drumul de tranzit (al camioanelor) spre Pancevo. La graniță am așteptat vreo oră, fiind ceva supracontrol al vameșilor și apoi am ajuns la Arad pe traseul Moravița – Timișoara cu peste... 100 km/h.

Rezultatele expediției

„Expediția speologică internațională - Maja Arapit 2011” a avut o desfășurare în perioada 20 iulie – 20 august 2011, din care 26 de zile muncă efectivă pe teren. Au participat un număr de 34 de speologi proveniți din 6 țări europene, și anume: Albania, Bulgaria, Grecia, România, Rusia și Ucraina. S-a realizat escaladă artificială pe trei ramuri, explorând 106 m de galerii noi, din care 75 m pe verticală. Astfel denivelarea peșterii cartate a crescut cu +19 m. În urma expediției din 2011 Peștera Maja Arapit are o denivelare totală de 365 m (+339 m, -26 m) și o dezvoltare de 2643 m.

În ceea ce mă privește consider că în P. Maja Arapit s-a ajuns la un impas din punct de vedere al explorărilor, cavitățile oferind mai multe direcții de abordare, dar niciuna clară, fapt ce determină o disipare a efortului și rezultate din ce în ce mai slabe. Echipa bulgară are nevoie de un suflu nou, de o altă viziune, de un alt început.

Cât despre mine sau o eventuală echipă românească, recomand concentrarea atenției spre o altă cavitate din multe celelalte oferite de Schweizer-ul albanez. Peștera Maja Arapit? Poate peste 2 ani la o nouă scânteiere a ochilor mei.

La final... mulțumirile de rigoare Centrului Cultural Județean Arad pentru cofinanțarea proiectului, colegilor de club care m-au însoțit și a celor care ne-au susținut de acasă, la F.R.S. pentru relaționare, colegilor bulgari pentru invitație și materialele furnizate, în special la Alexander Yanev și lui Alexey Zhalov, presei locale care a relatat despre desfășurarea acțiunii, lui Daniel Mișu și altor persoane pentru contribuțiile aduse la realizarea expediției. ■

